

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

برجام و قدرت منطقه‌ای ایران

پس‌نگری مناقشات منطقه‌ای

در فضای کاربست مدل مذاکرات برجام

دکتر ضیاءالدین صبوری

موسسه انتشارات
راه‌ساز

سرشناسه	صیوری، ضیاءالدین، ۱۳۸۸ -
عنوان و نام پدیدآور	برجام و قدرت منطقه‌ای ایران [کتاب] : پس‌نگری مناقشات منطقه‌ای در فضای کاربست مدل مذاکرات برجام / تألیف ضیاءالدین صیوری.
مشخصات نشر	تهران: راهبرد اندیشه، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۲۱۰ ص ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
افروست	مجموعه روابط بین‌الملل.
شابک	978-600-97467-0-5: ۵۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیب
یادداشت	عنوان به انگلیسی: The joint comprehensive plan of action and regional power of Iran.
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	برنامه جامع اقدام مشترک، ۲۰۱۵ م. ۱۴ ژوئیه
موضوع	Joint Comprehensive Plan of Action, 2015 July 14
موضوع	انرژی اتمی -- ایران -- سیاست دولت
موضوع	Nuclear energy -- Government policy -- Iran
موضوع	قدرت (علوم اجتماعی) -- ایران
موضوع	Power (Social sciences) -- Iran
زده بندی کنگره	KZ۵۶۷۵
زده بندی دیویی	۱۷۴۷۰۹۵۵/۳۲۷
شماره کتابشناسی ملی	۴۶۳۲۲۵

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

برجام و قدرت منطقه‌ای ایران پس‌نگری مناقشات منطقه‌ای در فضای کاربست مدل مذاکرات برجام

تألیف: دکتر ضیاءالدین صیوری

ناشر: راهبرد اندیشه

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: نخست، ۱۴۰۰

چاپ و صحافی: عرفان

قیمت: ۹۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹-۶۰۰-۹۷۴۶۷-۰-۵

حق چاپ برای انتشارات راهبرد اندیشه محفوظ است

نشانی پست الکترونیک: publicationofstp@gmail.com

www.ketab.ir

فهرست مطالب

مقدمه‌ی مؤلف ۹

فصل نخست: تحلیل جایگاه و چشم‌انداز قدرت منطقه‌ای ایران/ ۱۷

جایگاه ایران به عنوان قدرت منطقه‌ای / ۱۹

رقبای منطقه‌ای و تلاش برای تضعیف موقعیت و نفوذ ایران / ۲۵

فصل دوم: مذاکرات هسته‌ای / ۴۱

جایگاه ایران به عنوان قدرت منطقه‌ای / ۴۳

عناصر توافق برجام: مقدمه و مفاد عمومی / ۴۵

هسته‌ای / ۵۰

الف- غنی‌سازی، تحقیق و توسعه‌ی غنی‌سازی، ذخایر / ۵۰

ب- اراک، آب سنگین، بازآآوری / ۵۴

ج. شفافیت و اقدامات اعتمادساز / ۵۶ تحریم‌ها / ۵۸

برنامه‌ی اجرایی / ۷۰

ساز و کار حل و فصل اختلافات / ۷۲

مدل مذاکراتی برجام / ۷۵

مجازات‌های داماتو / ۸۳

چارچوب نظری / ۸۳

نظریه‌ی رئالیسم / ۸۳

واقع‌گرایی نو کلاسیک / ۸۵

واقع‌گرایان تهاجمی / ۸۷

رئالیسم تهاجمی / ۸۸

ساختار آنارشیک نظام بین‌الملل / ۹۳

توانمندی‌های تهاجمی که دولت‌ها از آن بر خوردارند / ۹۸

دولت‌ها در پی بقا هستند / ۱۰۰

عدم اطمینان در مورد نیت و مقاصد دشمن / ۱۰۱

دولت‌های بزرگ بازیگرانی قدرتمند و محاسبه‌گرانی دقیق هستند / ۱۰۵

واقع‌گرایی تدافعی / ۱۰۸

معضله‌ی امنیت / ۱۱۴

ساختار ظریف قدرت / ۱۱۶

برداشت‌های رهبران / ۱۱۶

عرصه‌ی سیاست داخلی / ۱۱۶

تحلیل رئالیستی از نتایج و برآیند برنامه اقدام مشترک / ۱۱۸

شناسایی قدرت منطقه‌ای ایران / ۱۲۷

فصل سوم: کاریست مدل مذاکره و توافق برجام در مناقشات هسته‌ای / ۱۳۵

مدل برجام و مسأله‌ی صلح خاورمیانه / ۱۳۷

مدل برجام و مسأله‌ی تروریسم / ۱۴۵

مدل برجام و مسأله‌ی حقوق بشر / ۱۵۳

مدل برجام و مسأله‌ی توسعه‌ی موشکی / ۱۵۷

فصل چهارم: راهکارهای افزایش قدرت منطقه‌ای ایران در معادلات کنونی و

روندهای آتی / ۱۶۵

وزن ژئوپولیتیکای برجام، زمینه‌ها / ۱۶۷

مدیریت تحولات سوریه / ۱۷۵

رقابت با ایران و تغییر در موازنه‌ی قدرت منطقه‌ای / ۱۸۲

فصل پنجم: نتیجه‌گیری (غرب و آمریکا؛ مدل برجام و نگاه به قدرت منطقه‌ای ایران) / ۱۹۱

غرب، مدل برجام و قدرت منطقه‌ای ایران / ۱۹۳

برجام موشکی، برجام منطقه‌ای و برجام حقوق بشر / ۱۹۶

منابع / ۲۰۳

مقدمه‌ی مؤلف

مناقشه‌ی سسته‌ای ایران با غرب طی یک دهه به پرچالش‌ترین مسأله‌ی جمهوری اسلامی ایران تبدیل شد و با تحریم‌های اعمالی ایالات متحده آمریکا، اتحادیه‌ی اروپا و تحریم‌های بین‌المللی از طریق شورای امنیت سازمان ملل، روند فرسایش توان اقتصادی در داخل و قدرت منطقه‌ای ایران هدف‌گذاری شد. در برابر این مناقشات، طیف گسترده‌ای از دیدگاه‌ها وجود داشت که از برخورد و تقابل شدید به مفهوم مقاومت در برابر زیاده‌خواهی‌های غرب تا مذاکره و تعامل به مفهوم یافتن راه‌حل غیرتعارض‌آمیز در گفتگو با غرب امتداد داشت. دیدگاه نخست طی هشت سال ممتد و طاقت‌فرسا تحت لوای شعار «انرژی هسته‌ای حق مسلم ماست»، شدت، دامنه و گستره‌ی تعارض‌ها و تقابل با غرب را به‌حدی گستراند که تقریباً راه حل سیاسی از طریق مذاکره و تعامل با هدف حل تعارضات و برون‌رفت از چالش با غرب و نهایتاً رفع تحریم‌ها را غیرممکن

ساخته و اثرات مخرب و زیان‌بار تحریم‌ها تقریباً تمامی بخش‌ها را قفل و با بن‌بست روبرو ساخته بود.

با روی کار آمدن دولت یازدهم با رویکرد اعتدالی حسن روحانی پس از انتخاب به ریاست جمهوری و در پی آن، انتقال مسئولیت پیگیری پرونده‌ی هسته‌ای از شورای عالی امنیت ملی به وزارت امور خارجه و احاله‌ی این مسئولیت به دستگاه دیپلماسی که رویکردی اعتدال‌گرا در سیاست خارجی برای خود برگزیده بود، امیدها برای برون‌رفت از چالش هسته‌ای جوانه زد و نهایتاً با سلسله مذاکرات بسیار سخت و طاقت‌فرسای تیم مذاکرات هسته‌ای، گفتگوها با جهات غربی، به نتایج امیدوارکننده‌ای منتج و در نهایت جمهوری اسلامی ایران با ظرفیت قدرت‌های بزرگ جهانی که در نظام بین‌الملل تعیین‌کننده بودند، توانست توافق جامع و نهایی هسته‌ای وین تحت عنوان «برنامه‌ی جامع اقدام مشترک» یا برجام (JCPOA)^۱ را در راستای توافق جامع بر سر برنامه‌ی هسته‌ای ایران سامان بخشد.

این توافق‌نامه به دنبال تفاهم هسته‌ای لوزان، در سه‌شنبه ۲۳ تیر ۱۳۹۴ (۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵) در وین اتریش بین ایران، اتحادیه‌ی اروپا و گروه ۵+۱

(شامل چین، فرانسه، روسیه، انگلستان، ایالات متحده آمریکا و آلمان) منعقد شد.

برخی صاحب‌نظران و کارشناسان روابط بین‌الملل معتقدند همزمانی موضوع مذاکرات ایران و غرب با تحولات منطقه‌ای از جمله ظهور داعش و سایر بحران‌های منطقه‌ای، زمینه و فرصت مناسبی را برای سیاست خارجی ایران به وجود آورد تا با لحاظ منافع مشترک میان ایران و غرب در برخورد با معضل افراط‌گرایی و خطر داعش در منطقه، باعث تعریف همکاری‌های جدید و مأموریت‌های مشترک در منطقه شده و تحکیم روابط با غرب را در پی داشته باشد. به عبارتی، در بطن این اتفاق پتانسیل شکل‌گیری منافع مشترک میان ایران و جامعه‌ی جهانی بر سر مقابله با خطرات افراط‌گرایی از جمله خطر داعش می‌توانست به‌عنوان بستری تسهیل‌کننده در اختیار سیاست خارجی ایران قرار گیرد تا نقش منطقه‌ای خود را محقق ساخته و این نقش از سوی غرب مورد پذیرش قرار گیرد.

در همین حال، برخی از جهات داخلی که با ارزیابی منفی از ماهیت برجام و تأثیرهای آن، نگاه بدبینانه‌ای به پیامدهای این توافق‌نامه در بعد مسائل منطقه‌ای ایران داشتند، نگرانی‌های خود را در قالب استدلال‌های مبتنی بر فریب غرب در رابطه با انتخاب مدل مذاکرات برجام درخصوص مسائل و مشکلات منطقه‌ای با ایران و فرسایش قدرت ایران در منطقه ابراز داشتند.